

ПРАВИЛА

по којима се има управљати у болници ~~изпитног~~
завода у Београду.

I.

О примању болесника у болницу и отпуштању
из ове:

1. Ни један неможе се у болницу примити, докле га лекар болнице не испита и не нареди да се у болницу прими: за то ће лекар свако јутро и пред вече обићи сва оделења у којима осуђеници обитавају, и то пре визите болничке и пре него што осуђеници у јутру на рад оду, а увече после, пошто се с' радова врате, па свуда учинити преглед ко се има у болницу послати ако ће као амбулант заостати у самом затвору и наредити хоће ли овај као амбулант на на рад ићи или ће као такав изостати од рада до даље наредбе.

Кога на овај начин лекар у болницу пошље, тога ће комисар примити, у протокол завести и снабдети га оним што лекар наредио буде.

Исто тако лекар ће бити дужан и на болничаре обе класе пазити ако би се ко разболео, па наре-

живати хоће ли се у број болесника примити и другим заменути.

На ово ће бити дужан и сам комисар назити.

Осим овога лекар ће бити дужан и у изванредним случајима било дању или ноћу на позив доћи и напрасно разболившег се прогледати па по томе и наредити шта треба.

У случајима, кад би се ко на раду изван заведења напрасно разболео, ваља га одма у болницу однети, а међу тим и лекару јавити и позвати га ради нужне наредбе.

Подобне болеснике комисар ће дужан бити такође примати у болницу и смештавати их на празне кревете, па кад лекар дође и болесника прогледа, онда ће учинити оно шта се наредило буде.

На гореизложени начин дужан ће бити комисар примати и оне болеснике које лекар из Топчидера као такве у болницу пошаље.

Кад влада каква редњичава и опасна болест н. пр. колера, срдобоља и т. п. онда ће затварач дужан бити наредити да се такав болесник неодложно у болницу однесе, а комисар ће опет дужан бити одма га примити и у болницу сместити, а међутим одма и по лекара послати.

2. У болници има потпуна чистота да влада. За то ће лекар, кад нареди, да се когод као болесник прими, у исто време наредити да се све аљине у којима је болесник дошао, са овога скину и коми-

сару предађу, а болеснику оно одело да, које је за болеснике одређено. Исто тако наредиће да се болесник, ако је нечист, окупа, измије и исчешља, па тек затим у болеснички кревет смести.

3. На случај да се болесник у таквом стању налази да је немогуће наредити пресвлачење, о чему је у предходећој точки казано, лекар ће одредити једну особену собу у коју ће се такови примати, па ће ту привремено оваког болесника држати док болест недозволи да се оно учини што је ради веће чистоте прописано. У собу ову примаће се и они, о којима има лекар потребе да се боље увери јесу ли заиста болесни или које би комисар у изванредним приликама, о којима је под 1. говорено и без лекара примио.

4. Ствари и аљине болесника, које би се од истога приликом пријема у болницу одузеле, исчисти ће се добро и испрати, које су за прање, па у особеном завоју држати, на који ће се ставити она нумера, под којом је болесник у протоколу заведен, назначивши у протоколу на дотичном месту и које су ствари од болесника на хранење одузете.

Аљине пак оних, који су од заражљиве болести у болницу дошли, н. пр. од шуге, од великих богоња и т. п. морају се одма најпре кадити, па онда после 2 — 3 дана опрати ако су за прање и онда их на прописано место оставити.

Аљине оних болесника, које би опасне приљев-

чиве болести снашле, као н. пр. беснило од једа бесног пса, пришта — anthrax — да се униште пошто лекар о томе предходно и управитеља заведења извести.

На овај гореказани начин има се поступити и са оним аљинама које су они оставили на своме месту у затвору одакле су дошли, и то како са спашавањим тако и са носећим аљинама.

Све ствари болесничке примљене на чување, стоје под надзором комисара и он за њи одговара.

5. Кад болесник оздрави, комисар ће по наредби лекара у протоколу болесника дан оздрављења забележити, и оздрављеног упутити управитељу заведења цедуљом, у којој ће бити означено, име и презиме оздрављеног, дан кад је у болницу дошао, од чега је боловао и дан кад је из болнице изашао.

Цедуље ове управитељ ће чувати и с' концем свакога месеца све оне, које су у течају једног месеца издане, прошити па у архиви чувати да би се према потреби с' њима протокол болнички контролирати могао.

Оздрављеноме издаће се све његове ствари и аљине, а болничке које су му дате биле, од њега одузети, и ове се аљине после номогу никоме другоме болеснику дати, док се неоперу и према потреби и неокаде.

Оздрављени подписаће се у протоколу да је ствари примио, а ако писати не зна позваће се други, ако

је могуће какав званичник или служитељ, а ако је то немогуће, онда ма и осуђеник који писати зна, те оздрављеног подписати, па и своје име ставити с' примедбом, да га је он подписао а оздрављени удари ће само крст поред свога имена.

6. Ако би који бегством из болнице отишао, јави ће комисар такав случај одма управитељу, описавши и какве је аљине или у опште ствари одбегши са собом однео, а у исто време извести ће о бегству и лекара. Управитељ ће наредити шта за сходно нађе да се са стварима одбегшег учини. Ако се ствари одбегшег пошљу у општи магацин, приметиће се то у протоколу и подписаће се званичник који их је примио.

7. Кад који у болници умре, лекар ће за таквог одма управитеља известити на начин, који је ближе означен у одељку о поступању у болници. Ствари умрлога заведењу принадлежеће преда ће се опет заведењу сходно пропису под 6. Но и ове ствари опет се не смеју никоме другоме осуђенику дати, док се не оперу а према потреби и не окаде, а ако је нужно оне ће се и уништити, као као што је казано у точки под 4.

Ова се предосторожност односи и на саме креветне аљине заводу принадлежеће.

Сламјача пак и јастук на коме је болесник умръо, мора се истrestи и слама без разлике болести уништити.

II.

Дужности лекара.

Лекар је дужан:

1. Сваког лица, које по горенаведеним правилама у болници прими, стање здравља брижљиво испитивати па према томе наређивати шта сама ствар захтеве.

Онога, за кога би се на скоро по пријему добило уверење да се претвара, лекар ће одма упутити онамо одкуда је и дошао и запретити му да се у будуће чува претварања јер ће кажњен бити.

Болесницима од незнанте или такве болести болујућима, за какву нису особите неке мере предосторожности нужне, може лекар само нужна средства за оздрављење прописати, па оставити их да са здравима иду, ране се и раде, или их напоследку од рада за неко време и ослободити.

2. Сваки дан два пут у болници доћи и то од 1. Марта па до 30. Октобра у јутру у 7 а после подне у 5 часова, а од 1. Новембра па до последњег Фебруара ујутру у 8 а после подне у 4 часа.

У изванредним приликама и при владајућој редњи дужан је лекар и ван ових часова и то и дању и ноћу у болници доћи и болеснике обићи па и наредити шта где треба радити.

За бољу контролу лекар је дужан и изван прописаних часова и прилика изненадно и дању и ноћу

у болницу долазити те видети да ли се ту онако ради како треба.

3. Са болесницима озбиљно али човечно поступати и гледати више саветом него ли претераном строгошћу учинити да болесници прописане им лекове узимљу и наређене дијете држе се. Свако неразложно извикивање, непристојне грђење, ружење и псованање забрањује се.

4. Комисара па и болничаре приљежно поучавати како ће са болесницима поступати и пазити, да ли ови прописане им дужности како ваља врше и кад противно примети, ако његови савети непомажу да се примећена неупутност одклони, јављати случај управитељу да овај учини шта треба.

5. Знатне ране болесника сам привијати а за незнанте поучавати болничаре да их ови привијају.

6. При прописивању лекова и јела на сваку могућу штедњу пазити и према томе никде непрописивати скупље лекове где се са јевтињима проћи може, као и непрописивати скупа јела и зачинке где се иста следствија са најјевтинјим јелима и зачинцима.

7. Настојавати да се јела по пропису и вкусно готове, чега ради ће сваки дан са комисаром у кујну ићи те зготовљена јела пробати а у исто време и прегледати како се кујна држи.

Осим тога, лекар ће бити дужан од времена на време и сама виктуалија прегледати, особито месо,

а тако и судове, у којима се јело кува и у којима се виктуалије држе.

Исто тако има се лекар уверавати и о каквоћи воде која се болесницима даје као и о млеку, вину, и пиву.

8. Писати ординационе наредбе за болеснике како односно јела, тако и односно лекова, и писати на таблици болесничкој упутства односно дијете и како ће се лекови прописани употребљавати.

9. Контролирати да ли је комисар надглавне цедуље верно извео, и ове у своје време попуњавати и својим подписом снабдевати, као и старати се да се протокол болеснички уредно и верно води.

10. Наређивати да комисар испише из протокола оне који су оздравили и благовремено се о извршењу овога уверавати; за смртне случаје управитељу јављати и наређивати да се мртвац сарани, дневне месечне и годишње извештаје о стању болнице управитељу подносити, а овај ће такове и то само месечне и годишње подносити министру правде. Годишњи извештаји треба да обухватају цело стање болнице и то не само нумерично, колико је болесника лечено у болници, него, колико је дана одсеком један у болници боравио, од какве су болести боловали и која је од ових најчешћа била као и који су узроци тих болести били, колико је лекова на болеснике одсеком на једнога потрошено. Исто тако колико је издато за јела на болеснике и у оп-

ште све оно што се нужно покаже да би се подпuno статистичка дата о болници имала.

11. Уздржавати се здравима сведочанства давати како им ово или оно јело неприја и како би се исти овако или онако ранити имали, и у опште уздржавати се од давања буди каквих сведочанства без позива дотичне власти.

12. Размишљавати о начину како ће се болница боље уредити, имајући свуда у виду штедњу касе државне; исто тако размишљавати како ће се и у опште стање осуђеника побољшавати у границама издатака који су већ усвојени па и сходне предлоге у томе управителству чинити.

13. Поучавати комисара и болничаре прве класе о преко нужним средствима, која се употребљују било у каквој радњи или у каквој другој болести, од које обично осуђеници пате, те да комисар и болничари могу таковима послужити се у оним случајима кад болесник у болници дође и ненађе се одма лекар да га испита и нареди шта треба, као што је то казано у одељку о примању болесника.

14. Он ће водити бригу и о томе, да осуђеници буду обезбеђени од природних великих богиња и зато ће се о томе визитацијом уверавати. Па ако нађе том приликом да је нужно на некима предузети камлење крављи богиња, он ће то неодложно и извршити. С тога ће сваког новодошавшег осуђеника одма санитетски прегледати, па на свршетку сваке

године подносити управитељу известије о каламлењу те године на осуђеницима извршеном, коме известију има приложити и списак калемљених осуђеника сачињени по приложеном формулару.

15. Осим тога дужан ће бити и сваке године препелцовање на оним осуђеницима предузимати, код којих се то за нужно појави, па и о томе известије подносити као што је под 13 казано.

16. Да се не би каква прилепчива болест увукла, као н. пр. шуга, и т. п. дужан ће бити лекар једанпут у месецу, а по потреби и чешће генералну визитацију на свима осуђеницима учинити.

III.

Дужности комисара болнице.

Комисар болнице дужан је:

1. Све ствари болници принадлежеће и у болници налазеће се (изузимајући само апотеку и чисто лекарске ствари), као и ствари које би болесник са собом донео и које би се и при болници хранити имале, у добром реду држати, па и над зданијем болнице надзор водити.

2. Настојавати да болничари точно врше одређене им дужности и да свуда добар поредак и чистоту обдржавају.

3. За свакога болесника надглавну цедуљу одма направити како легне у кревет, ову на прописано

место ставити и пазити да она ту донде стоји, док је у болници и болесник, на чије име она гласи.

4. Све потребе, које би се по ординационим наредбама (в. 10) изузети имале, свако вече за сутрашњи дан од рачуноводитеља заведења изузимати, па све ствари при себи задржати до ујутру, а сутра дан у јутру кувару издати што њему за кување припадлежи, а остале ствари, као н. пр. леб, пиће, земичке, јаја и т. п. задржавати и даље при себи донде, док се болеснику у одређено време неизда.

5. Настојавати да се лекови прописани благовремено набаве и од стране болничара болесницима у свему точно онако дају како је лекар наредио, а исто тако старање и о томе водити, да се јела болесницима прописана, овима издају на време, и у свему онако, како је прописано.

6. Јела затровљена, пре него што ће се болесницима давати са лекаром пробати, па ако примети у готовљењу какву неуредност од стране кувара, учинити шта треба.

7. Гледати да кувар предане му ствари све и онако употреби како му је казано, па и изненадно виште пута кујну обићи да предупреди свако могуће злоупотребење.

8. Свако јутро рано и пре визите лекарске извештавати лекара о стању болесника и болнице, (и то усмено, ако је лекар близо заведења а писмено ако је подаље од болнице) а у изванредним прили-

кама, у колико је могућно и одма, употребивши ако је нужно, међутим и сам оне мере, које би показаном случају одговарале.

9. Водити точно протокол за болницу прописани, у коме ће изложено бити име и презиме болесника, место одакле је, дан кад је дошао, од чега болује и у опште све оно што је нужно да се о једном болеснику зна, о чему поједине рубрике у протоколу означенеовољно обавештења дају. Из овога протокола прави ће оне надглавне цедуље о којима је под 3. говорено.

10. Из ординационих наредба које ће лекар за рану и лекове осуђеника прописивати, укупно изводе по образцу који је зато сачињен, правити и по њима рану изузимати, остављајући те изводне листе код рачуноводитеља заведења како ће овај с' концем сваког месеца, те изводне листе сравнити са ординационим наредбама, па уверити се да ли су ове изводне листе верно састављене према наредбама ординационим и према правилама прописаним шта се болесницима за рану давати може, и по колико ће се чега давати. Зато ће комисар дужан бити ординационе наредбе чувати, имајући ове за сваког болесника одвојено држати и како која долазила буде прећашњима је причислити и са овима прошити, па с' концем сваког месеца све оне које су тог месеца издане укупно за себе остављати.

11. Водити уредно списак ствари по начину про-

писати се имајућем и то на основу инвентирања који се сваке године два пута има предузимати о Ђурђевудне и Митровудне.

Осим тога може се инвентирање од старне управитеља у присуству лекара и изванредно учинити, а и специјално инвентирање може управитељ чинити: на пр. прегледати или само кошуље или само ћебад или кујнске ствари или што се за потребно појави.

12. За непослушне и неуредне болничаре јављати управитељу но по преходном саизволењу лекара.

Исто тако и за казнами дела, која би болесник за време болести учинио, јавља ће се одма управитељу или се болесник за то казнити неће док неоздрави.

13. Никога у болницу непуштати без одобрења управитеља или лекара болнице, а кад је ко по одобрењу пуштен, постарати се за довољан надзор, као што је то за здраве прописано.

Поред овога пази ће и на то, да се ни један болесник из авлије болесничке никуд несме удаљавати.

14. За смртне случаје лекара одма извештавати а после и самог управитеља и свештеника, на начин показан под VII.

IV.

О болничарима и њиховим дужностима.

Болничари деле се на две класе прву и другу; болничари прве класе морају бити уколико је више могуће писмени, а болничари друге класе могу и не

писмени бити. И једни и други бирају се између осуђеника, и то они који су здрави, јаки, који се не гнушавају од болести и болесника и који су устаоци, као и који су на мање казни осуђени, који су послушни и уопште доброг владања.

Число болничара прве класе опредељује се овим начином: на 5 тешко болујућих узима се по 1; на 10 обично болесник и лежећих по 1; на 20 реконвалесцента по 1, свега 3.

А число болничара друге класе опредељује се овако :

Кад је број болесника у болници до 50, онда се узимље болница 6; а за већи број болесника према овој пропорцији узима се по један више, н. пр. ако је 60 болесника узима се само 7 болничара. и т. д.

Болничари прве класе дужни су:

1. Болесницима лекове и јела на време и онако давати како лекар нареди;

2. Све оно око болесника радити што лекар и комисар наредио буде;

3. Са болесницима благо и човечно поступати.

4. Свако јутро, пошто се собе почисте и промају и пошто се они болесници умију, којима је то по природи болести допуштено, сваком болеснику принети кадионицу са тамјаном. За ванредне случаје одма комисара извештавати, а у одлагања нетрпећем случају и сами оно наредити што мисле да је нужно док комисар или лекар недође.

5. У одређено време периво искупити и болничарима друге класе на прање предати а после опет од њих по рачуну примити и комисару на чување дати.

6. Умирућима свећу придржати и за смртни случај одма комисара известити, а после, пошто се олади, нарeditи да се мртвац у собу за мртваце одређену однесе, окупа и за погреб спреми.

7. Настојавати да болничари друге класе прописане им дужности точно врше, јављајући комисару оне који би неуредни и непослушни били, с' којима ће овај опет онако поступити као што је напредказано под (III. 12.)

8. Они су дужни непрестано бити код својих болесника и то тако, да никад соба болесничка не буде бар без једнога болничара, а разуме се, да ће болничари прве класе и спавати у својим дотичним собама.

У случајима неких тешких болесника као н. пр. код врућавих болести, код запалења мозга, кад се примети да ће који од болесника скоро да издане, кад се по важности болести лекови морају често давати и у другим подобним случајима, мора ће се код појединих болесника особено стражарити и то редом, како болничари прве тако и болничари друге класе по 2 сата, које ће редом комисар наређивати.

9. Осим наведених дужности спада у дужност болничара прве класе још и то, да редом на 24 сата дежурају. А то дежурство састоји се у томе, да

дежурећи болничар пази на то: да ли су сви болничари на својим местима, да ли сви врше уредно своје дужности да ли се на појединим болесницима непојављују какви особени знаци (симптоми) и у опште да ли се по болници прописани ред и чистоћа точно набљудава, па при доласку лекара у болницу у јутру и у вече, овоме све што су приметили рапортирати.

Болничари друге класе дужни су:

1. Воду за болницу доносити, дрва сећи, фуруне ложити, собе чистити, постеље претресати и нужнике, умиваонике, и пљуванке износити и прати.

2. Мртваца окупати, обући и у свему за погреб спремити. Они су дужни све предане им ствари за прање добро испарити и полужити, затим сапуном опрати и осушити, па осушено болничарима прве класе предати.

Но за купање умрлога може се употребити и онај болничар прве класе, из чије је собе мртвац.

3. Све оно вршити што лекар и комисар наредили буду.

4. Једноме од њих има се поверити и осветлење болнице.

V.

Дужности кувара.

Кувар је дужан:

1. Држати се точно наредбе коју му изда комисар у име лекара за готовљење јела. По овоме он

ће онолико и онакових јела правити колико и каква комисар наредио буде.

2. Старати се да јела буду вкусна и да буду благовремено зготовљена.

Кувари узимају се из осуђеника који су у кувању највећтиji а доброг су владања.

VI.

О храни болесника.

Болесницима издаваће се доручак лети у 6 а зими у 7 часова; ручак лети у 11 а зими у 12 часова; вечера лети у 7 а зими у 6 часова.

Под овим разуме се време лети од 1. Марта па до 30. Октобра у јутру, а зими од 1. Новембра па до последњег Фебруара у јутру.

Рана болесника дели се:

1. На танку дијету.
2. На пола дијете.
3. На целу дијету.

Из чега ће се састајати једна из чега друга дијета показује опстојателно овде стављен пропис.

ПРОПИС О ХРАНИ

НАЗНАЧЕЊЕ ДИЈЕТА	Брашно	Маст	Зејтин	Со	Пиринч	Лук	Леб	Говеђине
I. ТАНКА ДИЈЕТА								
1. У јутру								
1. једна литра запржене чорбе.....	6	2		1			5	
2. У подне								
1. једна литра говеђе чорбе без меса.....				1	6			20
изванредно може { или млека..... се дати { > ровита јаја..... > воће кувано.....								
3. У вече								
Једна литра заоржене чорбе.....	6	2		1			5	
II. ЧЕТВРТ ДИЈЕТЕ								
1. У јутру								
Једна литра запржене чорбе (као под I)....	6	2		1			5	
2. У подне								
1. једна литра говеђе чорбе без меса.....				1	6			20
2. једне мала порција: или зелени..... > пилава..... > јаније.....	2	1	1	$\frac{1}{2}$	10	$\frac{1}{2}$		30
изванредно може { или млека..... се дати { > ровита јаја..... > воће кувано.....								
3. У вече								
Једна литра запржене чорбе.....	6	2		1			5	
уз ово да се даје { или $\frac{1}{4}$ леба..... на дан { > једна до две земињке..						$\frac{1}{4}$		

БОЛЕСНИХ ОСУЂЕНИКА

Зелен рана	Шљиве	Млеко	Јаја	Земничке	Вино	Пиво	Примедба
							I.
							<p>Посна су јела ова:</p> <ol style="list-style-type: none"> запржена чорба са пиринчем; пилав; зелен и шљиве суве куване. <p>Прва три јела готове се као и мрсна но без говеђине и мести, и у место мести употребљава се зејтин у истој количини.</p>
							II.
							<p>Цела дијета даје се само онима који су већ савршено оздравили и који ће тога дана после добијеног ручка из болнице изаћи, зато се за ове и нерачуна овде вечера.</p>
							III.
							<p>За зелен узимаће се или спанаћ или жута репа или келераба или кромпир а може се узети и купус сладак или кисео или друга каква зелен.</p>

НАЗНАЧЕЊЕ ДИЈЕТА	Брашно	Масти	Зејтин	Со	Пиринач	Лук	Леб	Говеђине	Зелени разни	Шљиве	Млеко	Јаја	Земничке	Вино	Пиво
III. ПОЛОВИНА ДИЈЕТЕ															
1. У јутру															
$\frac{1}{2}$ оке запржене чорбе.....	6	2		1			5								
2. У подне															
$\frac{1}{2}$ оке говеђе чорбе.....				2	8										
Велика { или зелени са 25 др. кувана меса порција { > пилава.....	4	2	2	1	20	1									
Изванредно { или вина..... за пиће { > пива.....															
3. У вече															
1-во као у јутру $\frac{1}{2}$ оке запржене чорбе															
2-го велика порција јаније.....	4	2		1		1									
Поред ове дневне ране даваће се и $\frac{1}{2}$ леба на дан.....							$\frac{1}{2}$								
IV. ЦЕЛА ДИЈЕТА															
1. У јутру															
$\frac{1}{2}$ оке запржене чорбе (као под III).....	6	2		1			5								
2. У подне															
$\frac{1}{2}$ оке говеђе чорбе (као под III).....				2	8										
Једна { или зелени за 40 др. кувана меса. велика { > пилава.....	4	2	2	1	20	1			60						
> јаније.....		2	1												
Изванредно { или вина..... за пиће { > пива.....	4	2	1			1		30							
Поред ове хране даје се дневно и једна ока леба.....							пое леб								

Болничарима дава ће се редовно у јутру, у по-
дне и у вече по 1 чаша од 10 драма ракије.

А у време кад владају приљепчive редњичаве болести по наредби лекара даваће им се и по једна литра вина у подне и у вече.

Што се тиче остале хране болничара и уопште оних осуђеника који се у болници као служитељи употребљавају, — ови ће се одвојено хранити од осталих осуђеника и за њиву храну употребиће се оно месо, које претекне преко измирења потребе болесничке, но на случај ако би болесника мало било тако, да оно месо, које неупотребљено остане, не може да буде довољно да се болничари и служитељи изране, то ће се за храну њиву изузимати онолико варива колико је за осуђенике уопште прописано, и они ће заоставшем месу то вариво додавати те јело за себе спровољати.

Колико се чега и када за болничаре изузме стављаће се у примедбу листе дневних дијетних потреба.

VII.

О поступању у болници.

1. Кревети и постеље у болници држаће се свагда чисто. Кревети се морају најмање двапут у години на поље износити и прегледати да се у њима стенице или друга нечистота неналази, па ако се што примети, одмах очистити и пошто је сваки добро изчишћен враћа ће се натраг у болницу.

Осим тога и иначе свагда, кад би се приметило, да су се стенице намножиле, кревети ће се морати чистити.

Болницу уопште изнутра преко године бар једанпут кречити, а ако би потреба била и више пута, као и поједине собе, особито у којима су били болесници од какве приљепчive болести. А прање патоса по собама и ходницима онда извршити кад то лекар за потребно нађе. Сламјаче и подглавци свако ће се јутро претресати а према указаној потреби од времена на време испрати и двалут у години новом сламом напунити.

Покривачи такође ће се чешће трести.

2. Преобука болесника има се сваке недеље једанпут прати, а по потреби према болести од које болесник пати, и чешће. Ни један болесник несме дуже од једне недеље дана непрану преобуку носити; за ово се лекар стара и он за то одговара.

3. Само у случају ако би постеља на каквом кревету, на коме се какав болесник налазио па оздравио или побегао, сасвим чиста била, и болест, од које је болесник патио, није заразна, може се с овом постељом и други болесник послужити, иначе сваки болесник добија чист кревет и постељу.

4. Ако је болесник од такове болести која се и распостирати може, покупиће се све ствари којима се болесник служио, па добро опрати, а ако лекар за нужно нађе неке и уништити, може то учи-

нити средством комисара који ће у дотичном протоколу забележити да су и које ствари, као и због чега уништене, назначивши ту своју примедбу и у протоколу болесничком код имена онога, који је боловао и због кога су ствари уништене.

5. Ствари, којима се болесник служио, покупиће се и добро испрати и у оном случају, кад је болесник од обичне болести и смрти умръо. Сламјача и подглавник умрлога свагда ће се испразнити, добро испрати, и ако је потреба новом сламом напунити па опет на кревет метути, ако не, савити па у магацин докле не потреба оставити.

6. Кад код болесника смртни час наступи, кревет ће се његов обградити папирним тако названим шпанским дуваром и упалиће му се воштана свећа.

А кад болесник умре оставиће се и даље на кревету на коме је и био до прегледа лекарског.

7. Кад се лекар увери о смрти болесника, однеће се тело умрлога у другу за то одређену собу, ту окупати, у чисту кошуљу обући и на за то приправљен астал положити а доцније и у сандук метути, упаливши му чело главе кандило, па по истеку 36 сати или према наредби лекарској и после краћег времена у гробље однети и саранити.

Сандук и крст има прост од дасака направљен бити, а гроб ће дугачак и дубок бити 6 стопа а широк 3 стопе, који ће осуђеници ископати.

8. Ако би когод напрасно умръо и лекар би по-

сумњао о смрти истога, одмах ће се овај однети у другу собу, која ће се зими умерено грејати, те ту оставити да лекар опорављајућа средства употреби или да се боље о смрти увери.

9. Пошто болесник умре, лекар ће скинути надглавну цедуљу, ту означити дан и сат смрти, болест од које је болесник умръо, и време кад ће се саранити, па ту цедуљу пошто је предходно подпише, предати комисару, а овај однети управитељу а од овога свештенику на увиђење и подпис. И после ће ту цедуљу оставити комисар у архиву болнице.

VIII.

О прибору болнице.

1. Болница има ће толико кревета колико се одсеком зна да у њу преко године болесника долази.

2. На сваком кревету биће сламјача и подглавник, сламом напуњен, и по једно ћебе, а у колико је могуће метаће се преко сламјаче и по један чаршав.

3. Код сваког кревета треба да буде по једна пљиваоница.

4. На сваком кревету треба да буде углављена по једна даска мало заокругластог изгледа и од прилике $1\frac{1}{2}$ стопе широка на коју ће се метати медицина и друге ствари, или ако ово неугодно буде метаће се између два кревета по један мањи астал.

5. За сваког болесника да буде по једна чаша из које ће воду пити.

6. Чело сваког кревета по једна таблица на којој ће лекар стављати упутства како ће се с болесником односно дијете и лекова поступати.

7. За сваког болесника треба да има по један пар кошуља мало дуже направљени но обично и по једна капа од цвилика.

8. За послугу болеснику на изменце налазиће се нуждан број папучица и огратача.

9. Исто тако за потребу болнице налазиће се по једне теразије са драмовима које ће код кувара у кујни стајати, као и цименте за раздавање јела и то једна од $\frac{1}{2}$ оке а друга од литре.

10. Остале потребе, као: судове за донаштање воде, посуђе кујнско, нужнике, корита, метле и т. д. набавља ће управитељ, на предлог лекара, имајући свагда у виду највећу штедњу и да само оно набавља што је необходно нужно. Где би лекар тражио што да се набави а управитељ налазио би да то није нужно набавити, или да се за набавку знатни издатак има да учини, јави ће управитељ то министру и од њега одобрење тражити, изложивши и своје мњење како он у ствари предлажућој се мисли.

УПРАВИТЕЉСТВУ КАЗН. ЗАВЕДЕЊА У БЕОГРАДУ.

Желећи болницу заведења у бољи ред довести и таково расположење у њој учинити како ће и болесници бољу негу добити и каса државна мање издатака на болницу чинити, ја сам прописао нужна правила која обуватају свестрано уређење болнице и таква шиљем управитељству са препоруком да оно настане да се ова правила подпунно одма уведу и од 1-г. наступајућег месеца *Март*, по њима се точно управља.

Ма да су шиљућа се ова правила јасно написана, опет налазим за потребно о где којим прописима особено говорити, како би се ови боље познали и уклонила се свака сумња о овом или оном пропису.

1. У одељку под I говори се о примању болесника у болницу и одпуштању из ове.

Овде је главно правило да они, који се поболе неће се као што је по правилу до сада било тек онда у болницу доносити и упућивати кад се сами пријаве да су болесни, или кад њихови чувари виде да је који слаб, него ће лекар сам осуђенике у од-

ређено време а и ванредно у самом заводу или месту где се они налазили буду обићи па видети да ли је који таквог стања здравља да га у болницу послати треба, и кад то нађе он ће дотичног осуђеника у болницу и послати, ма да се овај као болесник и нежали. Према овоме изузетно ће бити да се когод у болницу упути без да га је предходно лекар прегледао и у болницу он сам упутио.

Болница треба са свим чисто да се држи па зато треба са онога који у болницу дође све хаљине његове скинути и дати му хаљине које се у болници носе, но како се може догодити да се који претвара да је болестан, па лекар не може још да има уверења о његовој болести те да га у праве болеснике ушише: то ће управитељство одвојити у болници једну или две собе у које ће се примати ови у оном оделу, које су као здрави носили, да би се нечистота, ако би какве било, ограничила само на ове собе а у осталима свуда чистота владала.

За кога лекар каже да је заиста болестан, тек ће се такав у протокол завести.

У овај протокол, кога се образац овде под \checkmark шаље, заводе се редом болесници како је који дошао, па се ту у дотичној рубрици и каже какве је који ствари са собом донео. Да не би се донете ствари изменјале или загубиле, комисар ће све оне ствари, које једном осуђенику принадлеже, укупно у један завежљај канапом везати па о канап обесити нумеру

ону под којом је осуђеник у протоколу болесничком записан. Нумера ће се ударити на дебелу хартију или мању дашчицу која ће имати у дужини до два палца а у ширини један и по палац. На средини ове хартије или дашчице и то у вр'у пробушиће се рупа и ту канал провући па тако тај канап привезати за онај којим су хаљине везане.

Да се боли ред држи определиће се за хаљине једна нарочита соба у којој ће се мало шири рафови направити па хаљине у рафове редом метати.

Ако је ствар каква уништена, то ће се у протоколу у дотичној рубрици означити а у прумедби изложити узрок зашто је уништена и ту ће се потписати и лекар који је заповедио да се ствар уништи и комисар који ју је по наредби лекара уништио.

Попуњени образац овог протокола показаће опстојателно како ће се исти водити.

2. У одељку под II прописане су дужности лекару. Лекар је у болници лице од кога поглавито зависиће како ће се болница држати и како ће болница своме определењу одговорити, зато се од њега очекује да он сам из сопственог побуђења, необзирући се само на прописане му дужности све оно чини, што ће болницу унапредити. Његово је да се стара да болесници у свему добру негу добију и опет да се све оно избегне што би знатне издатке каси чишило. Он ће дакле, размишљајући о напретку болнице и добром држању болесника, свагда бирати

оно што ће најјефтиније коштати, а зато опет да се они резултати постигну који би били при раскошнијем држању болнице.

У точки осмој дужности лекара казано је да ће он писати ординационе наредбе. Од тих ординационих наредбаба шиље се овде под Ⅲ. један образац. Лекар ће свако јутро имати на расположењу толико ових листова колико болесника има, па ће на сваком листу назначити оно што ће се тога дана било у лековима или у јелу давати. Ако се кога дана лекови непредпишу, онда ће се само она рубрика попунити која је за рану означена. За лекара односно ране доовољно је да само напише каква ће дијета бити т. ј. да ли танка, четврт, пола или цела, па ће се већ знати шта према пропису у једну шта ли у другу долази.

Само кад би лекар поред обичне дијете још штогод прописао као н. п. млеко, јаја, земичке, вино или пиво, то ће поред назначења каква ће дијета бити, нарочито ставити.

По овим ће се цедуљама и лекови изузимати и лекар ће се на свакој потписати.

Поред дужности које је лекар до сада имао, сада му се и та прописује да на оним осуђеницима кравље богиње калами, на којима ове никако каламљене нису, или се налази за потребно да се још један пут каламе. Протокол овог каламлења водиће сам лекар, по образцу који се овде под Ⅳ. шиље.

3. Под III прописане су дужности комисару.

За комисара може се изабрати који од осуђеника који је довољно писмен и доброг владања, ако управитељство не би могло кога од својих званичника или служитеља на то да употреби.

Једна од главних дужности овога комисара тај је, да он из ординационих наредбаба прави списак по коме ће од рачуновође завода изузимати оно што се по наредбама лекара узети има. Разуме се да ће у овај извод потреба долазити само оно што се по ординационим наредбама на рану употребити има, а што се лекова тиче ови ће се према тим наредбама спроводити а није нужно од њих никакав извод градити.

Попуњена рубрика овде шиљућег се образца под Ⅳ. показаће довољно како ће се тај извод правити. Комисар болнице т. ј. видећи из ординационих наредбаба да је за једног болесника прописана танка дијета, за другог четврт дијете и т. д. а знајући по имајућем пропису шта у танку и т. д. дијету долази н. п. запржена чорба, говеђа чорба, видећи из прописа шта се и колико чега у једну шта у другу чорбу меће, н. п. у запржену чорбу 6. др. брашна, 2. др. масти и т. д. скупиће суму колико му свега запржених чорба треба, па онда разрачунавши колико му за ову укупну суму брашна, колико другога чега треба ставиће у рубрику која је за брашно одређена да му овога или онога брашна треба. Разуме се да ће се овом брашну, које је за чорбу нужно,

додати и оно друго брашно, које ће се за зелен употребити, те тако у рубрики брашна представити укупна потреба у брашну, а кувару само казаће се колико ће се чорбе, колико зелени и т. д. правити да он после са примљеним брашном расположење чини.

Према томе што се за болницу више меса узимаје него што се утроши, јер н. п. за говеђу чорбу месо се само ради чорбе узимаје и болесницима се само чорба даје, а месо које је за чорбу кувано, остаје, то се у овом изводу налазе три рубрике за месо. У једну долази колико је у опште меса потребно, рачунећи ту и оно што се за чорбу и оно што се за јанију или за зелен узимаје. У другу рубрику долази оно, што се које са зелени које у јанији потроши, а у трећу рубрику долази оно што претекне и то је обично оно од кога је чорба прављена ако и у колико исто није употребљено у јанији или са зелени. Ово месо да не би пропадало, даваће се болничарима и другим послужитељима у болници и то овако: ако је болесника толико да заоставише месо може довољно бити за послужитеље болнице, онда ће се само од тог меса за њих јело спровљати, прибавивши истоме лука, масти и т. п. па да послужитељи не уђу у број осуђеника који из казана једу; не буде ли због малог броја болесника меса довољно остало да се само оно за рану послужитеља употреби, онда ће се том месу и вариво, које је за осуђенике уопште прописано, пристати, управљајући се

ту према оном пропису колико на једног осуђеника варива долази.

Да би се точан рачун знао да ли се и колико од других варива или зачинака на рачун болесних служитеља придаје оном месу, које преко потреба у болници заостаје, комисар ће болнице у рубрику листе дневних дијетних потреба „примедба“ ставити колико је на лицу служитеља који се у болници ране и колико чега на рачун њихове ране изузимаје.

Месо се рачуна у натури како је примљено, неодбијајући процент који отпости има кад се скрува или који би на кости дошао.

Разуме се да се овим не иде на то да се болничари и други болнички служитељи у рани скучавају, већ на то, да се свуда добра економија води, па да се не чине издатци и онде где би без њих могло бити. По овоме ако би се случајно кадгод десило да незната количина меса преко изузете количине остане, онда се може и за рачун ових служитеља изузети све оно што им као осуђеницима припада, према пропису који постоји о рани осуђеника уопште.

Како се болничарима према пропису у одељку под VI. има да даје ракија и вино, то ће се и ове потребе према броју болничара стављати у рубрику „примедба.“

У листи дневних дијетних потреба стављено је више рубрика, којима се гледало означити каква се зелен и колико од које зелени у болници троши; но

како је могуће да се и друго које вариво даје, о ком се овде изреком не говори, то је поред других рубрика у којима се изреком о овој или оној зелени говори, стављена једна са назначењем само „других.“ У ову рубрику стављаће се она зелен о којој изреком није казано а употреби се за болеснике, назначивши свагда каква је зелен употребљена.

4. Да не би се узимао за послугу болнице већи број болничара него што је нуждан, те тако радна снага пословима државним одузимала, а опет болници се слабо помогло, јер се зна да већи број служитеља и већи неред прави, то је у одељку под IV. прописано колико се управ осуђеника за болничаре узети може.

5. У одељку под V прописане су дужности кувару. Да би кувар добро дужности своје вршио, комисар ће свагда кад му потребе предавао буде точно назначити колико порција од кога јела има се за ручак а колико за вечеру спремити.

Ако би кувар писмен био, може му комисар на писмено назначити колико ће и каква јела кувати, а ако није писмен, комисар ће се постарати подробним вишепутним обавештавањем кувара отклонити сваки неред који би произио могао из тек површног налога даног кувару.

6. У одељку под VI говори се о рани болесници.

Имајући на уму штедњу касе државне, а негубећи из вида ни ону негу какву наши људи уопште код својих кућа у болести имају, постарао сам се да се трошкови око болнице чинећи се у колико је могуће на мање сведу. У овоме служио сам се са-

ветом већих лекара, па тако сам по њиховом савету и ову храну прописао.

Сво оно што се мимо ове ране нареди, лекар ће из своје сопствености платити.

При одређивању саставака овога или онога јела, није никде у рачун узето сирће, а како се ово често у болници може употребити, то може лекар уз остале саставке ране и сирће прописати где му је место.

Потребе се рачунају у драмовима.

За лебаџ прописани су takoђе драмови, но опакад се на пола и на читав издаје, подпада под оно наређење које уопште за осуђенике вреди, т. ј. под 400 драма рачуна се 400 драма у тесту.

7. У одељку под VII говори се како ће се у болници поступати. Ма да је овде доста казано, опет је према ономе каква болница треба да је, мало казано, Болница треба да се тако држи да само то држанje улива поуздање у болника да ће оздравити. Болница треба да је зграда од које се неће нико ужасавати, већ у коју ће ићи сваки сужник мирно и спокојно с надеждом на Бога и с тврдим поуздањем у људе, којима је у део пало да болнике надгледају и помоћ им у немоћи указују. Кад овака болница треба да је, онда види и лекар и комисар па и сви остали шта се од њих очекује, а управитељ опет увиђа колика се дужност на њега међе да избере људе који ће болницу у очима болујућих добро представити, па и учинити да она и страноме, кад у њу уђе, свако уважење и поштовање према самом заводу улије.

Управитеља је дужност да чешће у болници иде

те да види да ли се она онако држи као што се тражи, а лекар ће на овом пољу стећи себи највећу заслугу ако својим брижљивим настојавањем и у службама чују нужде и самопрегоревањем, управљајући мудро и служитељима и уопште целим заведењем, учини да болница оно буде што према напред казаном треба да је.

8. У одељку под VIII. говори се о прибору болнице.

Како се држава побринула да болницу оним снабдије што је за њу потребно па зато у одељку под I и казано је шта ће се са стварима болесника чинити, тако се најстрожије забрањује буди шта друго у болници трпети осим онога, што у прибор болнице спада. Према овоме не сме се ни једном болеснику допустити да ову или ону хаљину при себи има, а најмање да сандук стварима напуњен код себе или испод кревета држи или да му каква торба о чији виси.

Ако се ово ма код једног примети узеће се на одговор и управитељ и лекар.

О свима стварима болници принадлежећим водиће комисар инвентар по начину, који ће му се особено прописати.

№ 578.

6. Фебруара 1869. г.

У Београду.

Председник министарског савета
Министар правде

Ђ. Д. Ђенић.

